

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه مکتب کوثر شهرستان کاشان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

سیره اخلاقی امام صادق (علیه السلام)

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین آقای عباسی

استاد داور

حجت الاسلام و المسلمین آقای حسین زاده

پژوهشگر

عالمه سادات محمدعلیزاده برزکی

فروردین ماه سال ۱۳۹۷

تقديم به :

ساحت مقدس حضرت ولی عصر (عجل الله تعالى فرجه الشريف)

تقدیر و تشکر

بر خود واجب دانسته در اینجا از زحمات پدر و مادر عزیزم و همسر مهربانم که در تمام طول تحصیل همراه و همگام من بوده است ، تشکر کنم.

همچنین از اساتید فرزانه و فرهیخته ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نموده اند ، آنان که نفس خیرشان و دعای روح پرورشان بدرقه ی راهم بوده است ، قدردانی نمایم.

شایان ذکر است در اینجا از زحمات اساتید ارجمند که با راهنمایی های خود بنده را در نگارش این پایان نامه یاری فرموده اند ، تشکر و قدردانی نمایم.

چکیده

انسان برای رسیدن به کمال احتیاج اساسی به الگوهای عالی انسانیت دارد. این اسوه های عالی بعد از پیامبر (صلی الله علیه و آله) ، اهل بیت (علیهم السلام) هستند. امام صادق (علیه السلام) یک شخصیت کامل انسانی است که تمام رفتارها و گفتارهای ایشان منطبق با آیات قرآنی است. سیره اخلاقی معصومین (علیهم السلام) عبارت است از سبک و روش و قواعد خاص رفتار معصومین (علیهم السلام) که از جنبه های گوناگون زندگی آنان قابل استنباط است. در تحقیق حاضر ، سیره ی اخلاقی امام جعفر صادق (علیه السلام) ارائه شده است. در این پایان نامه سعی شده است به اخلاق و رفتاری که حضرت در زندگی فردی و اجتماعی خود داشته اند ، پرداخته شود. در این تحقیق با مطالعه ی کتاب های مختلف روایی و اخلاقی از جمله کافی از محمد بن یعقوب کلینی و معراج السعاده از احمد نراقی و... به تحلیل سیره ی آن حضرت پرداخته شده است. تحقیق حاضر شامل چهار فصل می باشد که به مفهوم شناسی اخلاق و سیره و اخلاق فردی امام جعفر صادق (علیه السلام) از جمله صبر ، تواضع ، حیا و... و گوشه ای از زندگی خانوادگی و اجتماعی امام صادق (علیه السلام) و شیوه ی برخورد با دشمنان ، دوستان ، صله رحم و... پرداخته شده است. بنابراین شایسته است با عمل به دستورات دین و بهره مندی از سخنان ائمه اطهار (علیهم السلام) سعادت خویش را فراهم سازند. زیرا سخنان امامان معصوم (علیهم السلام) جامع ترین و کاملترین سبک زندگی دینی است. هدف از این تحقیق با توجه به ضرورت جامعه ی امروز مبنی بر داشتن زندگی سالم و حیات طیبه، بیان شیوه و مسلک زندگانی ائمه اطهار (علیهم السلام) است که میتواند الگوهای مناسبی از لحاظ اخلاقی برای فرد مسلمان باشد. برای جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه ای استفاده شده است. با مطالعه کتاب های روایی، اخلاقی به تحلیل سیره ی آن حضرت پرداخته شده است. در نهایت مجموعه ای توصیفی ، تحلیلی از سیره ی اخلاقی امام جعفر صادق (علیه السلام) ارائه شده است.

واژگان کلیدی: امام صادق (علیه السلام) ، اخلاق فردی ، اخلاق اجتماعی

٢٩. حرانى ، ابن شعبه حسن بن على ، تحف العقول ، محقق على اكبر غفارى ، چاپ دوم ، قم ،

جامعه مدرسين ، ١٣٦٣ ق

٣٠. حلوانى ، حسين بن محمد بن حسن بن نصر ، نزهه الناظر و تنبيه الخاطر ، محقق مدرسه

الامام المهدي عجل الله تعالى فرجه الشريف ، چاپ اول ، قم ، مدرسه الامام المهدي عجل الله

تعالى فرجه الشريف ، ١٤٠٨ ق

٣١. حميرى ، عبدالله ابن جعفر ، قرب الاسناد ، محقق موسسه ى آل البيت (عليهم السلام) ف

چاپ اول ، قم ، موسسه ى آل البيت (عليهم السلام) ، ١٤١٣ ق

٣٢. حيدر ، اسد ، الامام الصادق و المذاهب و الاربعه ، ج ١ ، چاپ دوم ، بيروت ، دارالكتاب العربى

، ١٣٩٠ ق

٣٣. خوئى ، سيد ابوالقاسم ، معجم رجال الحديث ، ج ١٩ ، قم ، مركز نشر الثقافه الاسلاميه فى

العالم ، ١٣٧٢ ق

٣٤. ديلمى ، حسن ابن محمد ، ارشادالقلوب الى الصواب (للديلمى) ، ج ١ ، چاپ اول ، قم ، الشريف

الرضى ، ١٤١٢ ق

٣٥. ، اعلام الدين فى صفات المومنين ، محقق موسسه آل البيت (عليهم

السلام) ، چاپ اول ، قم ، موسسه آل البيت (عليهم السلام) ، ١٤٠٨ ق

٣٦. شامى ، يوسف بن حاتم ، الدر النظيم فى مناقب الائمة اللهايم ، چاپ اول ، قم ، جامع

المدرسى ، ١٤٢٠ ق

٣٧. شبر ، عبدالله ، طب الائمة (عليهم السلام) (للشبر) ، چاپ سوم ، بيروت ، دارالارشاد ، ١٤٢٨

٣٨. طبرسى ، حسن بن فضل ، مكارم الاخلاق ، چاپ چهارم ، قم ، الشريف الرضى ، ١٣٧٠ ش

٣٩. طبرسى ، على ابن حسن ، مشكاه الانوار فى غرر اخبار ، چاپ دوم ، نجف ، المكتبه الحيدريه

، ١٣٨٥ ق

۴۰. طریحی نجفی ، فخرالدین حسین ، مجمع البحرین ، ج ۳ ، قم ، انتشارات المکتبه المرتضویه

، ۱۳۹۶ ق

۴۱. طوسی ، محمدابن حسن ، الامالی ، مصحح ، موسسه البعثه ، چاپ اول ، قم ، انتشارات

دارالثقافه ، ۱۴۱۴ ق

۴۲. ، تهذیب الاحکام (تحقیق خراسان) ، محقق حسن الموسوی خراسان

، ج ۶ ، چاپ چهارم ، تهران ، دارالکتب الاسلامیه ، ۱۴۰۷ ق

۴۳. عده ای از علماء ، الاصول السنه عشر ، ج ۱ ، چاپ اول ، قم ، انتشارات دارالشبستری

للمطبوعات ، ۱۳۶۳ ش

۴۴. علوی عاملی ، احمد بن زین العابدین ، مناهج الاخیار فی شرح الاستبصار ، ج ۳ ، چاپ اول ،

قم ، موسسه ی اسماعیلیان ، ۱۳۹۹ ق

۴۵. فتال نیشابوری ، محمد بن احمد ، روضه الواعظین و بصیره المتعظین ، بیروت ، موسسه

الاعلمی للمطبوعات ، ۱۴۰۶ ه ق

۴۶. ، روضه الواعظین و بصیره المتعظین ، ج ۲ ، چاپ اول ، قم

، انتشارات رضی ، ۱۳۵۷ ش

۴۷. فیض کاشانی ، محمد محسن بن شاه مرتضی ، تفسیر الصافی ، محقق حسین اعلمی ، ج ۱ ،

چاپ دوم ، تهران ، مکتب الصدر ، ۱۴۱۵ ق ، ص ۱۵۲

۴۸. ، الوافی ، ج ۵ ، چاپ اول ، اصفهان ، کتابخانه

امام امیرالمومنین (علیه السلام) ، ۱۴۰۶ ق ، ص ۵۱۵

۴۹. قطب الدین راوندی ، سعید بن هبه الله ، الدعوات (لراوند) (سلوه الحزین) ، چاپ اول ، قم ،

انتشارات مدرسه ی امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ، ۱۴۰۷ ق ، ص ۱۲۶

۵۰. قمی ، عباس ، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار ، ج ۵ ، چاپ اول ، قم ، انتشارات اسوه ،

۱۴۱۴ ق

۵۱. قمی مشهدی ، محمد ، تفسیر کنزالدقائق و بحرالغرائب ، مصحح حسین درگاهی ، ج ۱۰ ،

چاپ اول ، تهران ، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سازمان چاپ و انتشارات ، ۱۳۶۸

، ص ۲۵۶

۵۲. کبیر مدنی شیرازی ، سیدعلی خان ابن احمد ، ریاض السالکین فی شرح صحیفه سید

الساجدین ، محقق حسینی امینی ، محسن ، ج ۳ ، چاپ اول ، قم ، دفتر انتشارات اسلامی ،

۱۴۰۹ ق

۵۳. کراجکی ، محمد بن علی ، معدن الجواهر و ریاضه الخواطر ، محقق احمد حسینی ، چاپ دوم

، تهران ، انتشارات المرتضویه ، ۱۳۹۴ ق

۵۴. کنزالفوائد ، محقق عبدالله نعمه ، ج ۱ ، چاپ اول ، قم ، دارالذخائر

، ۱۴۱۰ ق

۵۵. کلینی ، محمد ابن یعقوب ، کافی ، محقق دارالحديث ، ج ۳ ، چاپ اول ، قم ، دارالحديث

، ۱۴۲۹ ق

۵۶. الکافی ، محقق علی اکبر غفاری ، محمد آخوندی ، ج ۲ ، چاپ

چهارم ، تهران ، دارالکتب اسلامیة ، ۱۴۰۷ ق

۵۷. کوفی اهوازی ، حسین بن سعید ، الزهد ، محقق غلامرضا عرفانیان یزدی ، چاپ دوم ، قم ،

المطبعة العلمیه ، ۱۴۰۲ ق

۵۸. لیثی واسطی ، علی ابن محمد ، عیون الحکم و المواعظ (للیثی) محقق حسین حسینی

بیرجندی ، چاپ اول ، قم ، دارالحديث ، ۱۳۷۶ ش

۵۹. مازندارنی ، محمد صالح ابن احمد ، شرح الكافي الاصول و الروضه (للمولى صالح المازندرانی)
- ، محقق ابوالحسن شعرانی ، ج ۸ ، چاپ اول ، تهران ، المكتبه الاسلاميه ، ۱۳۸۲ ق
۶۰. مجلسی ، محمد باقر بن محمد تقی ، مرآه العقول فی شرح اخبار آل الرسول ، مصحح ، سیدهاشم رسولی محلاتی ، ج ۸ ، چاپ دوم ، تهران ، انتشارات دارالکتب اسلامیه ، ۱۴۰۴ ق
۶۱. ، بحارالانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه اطهار ، مصحح جمعی از محققان، ج ۷۱ ، چاپ دوم، بیروت، انتشارات دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق
۶۲. ، بحارالانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه اطهار ، مصحح جمعی از محققان، ج ۶۵ ، چاپ دوم، بیروت، انتشارات دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق
۶۳. مجلسی ، محمد تقی بن مقصود علی ، روضه المتقین فی شرح من لا یحضره الفقیه ، محقق حسین موسوی کرمانی و علی پناه اشتهازدی ، ج ۱۳ ، چاپ دوم ، قم ، موسسه فرهنگی اسلامی کوشانبور ، ۱۴۰۶ ق
۶۴. مفید ، محمد بن محمد ، الاختصاص ، محقق علی اکبر غفاری ، محمد محرمی زرنندی ، چاپ اول ، قم ، المؤتمر العالمی لالفیه الشیخ المفید ، ۱۴۱۳ ق
۶۵. ، الارشاد ، قم ، مکتبه بصیرتی ، بی تا
۶۶. ، الامالی (للمفید) ، محقق حسین استاد ولی ، علی اکبر غفاری ، چاپ اول ، قم ، کنگره ی شیخ مفید ، ۱۴۱۳ ق
۶۷. میرداماد ، محمد باقر بن محمد ، التعليقه علی أصول الكافي ، محقق ، مهدی رجائی ، چاپ اول ، قم ، الخيام ، ۱۴۰۳ ق
۶۸. نوری ، حسین بن محمد تقی ، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ، محقق موسسه آل البيت (عليهم السلام) ، ج ۸ ، چاپ اول ، قم ، موسسه آل البيت (عليهم السلام) ، ۱۴۰۸ ق

٦٩. ، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ، محقق موسسه آل

البيت (عليهم السلام) ، ج ١٠ ، چاپ اول ، قم ، موسسه آل البيت (عليهم السلام) ، ١٤٠٨ ق

٧٠. واسطی زبیدی ، سید محمد مرتضی ، تاج العروس من جواهر القاموس ، محقق علی شیرى ، ج

١٣ ، چاپ اول ، بیروت ، دارالفکر للطباعة و النشر و التوزيع ، ١٤١٤ ق